Muhasebede "Muzaaf Usul" L. Pacioli'den Önce Var Mıydı?-2*

ismail OTAR
Muhasebe Tarihçisi

Özet:
İlhanlılar zamanında 1363 yılında Risale-i Felekiyye adlı muhasebe kitabı yazılmıştır. Risale-i Felakiyye'deki günlük defter kayıtlarında çift yanlı kayıt yönteminin izlerini görmek olanağı vardır. Bu kitaptan yararlanılarak, önce siyakat yazısı İle yazılmış günlük defter madde kaydına yer verilmiş, sonra aynı maddeler normal Arap harfleri ile gösterilmiştir. Sonra da aynı maddenin Türkçe transkripsiyonu yapılmış ve daha sonra da bugünkü kayıt yöntemine göre maddenin yazılması üzerinde durulmuştur.
Anahtar sözcükler: Risale-i Felekkiye, siyakat, muhasebe, çift yanlı kayıt yöntemi.

Abstract (Was There Double Entry Accountİng System in Accountancy Before L. Pacloli?-II)
Risale-i Felakiyye, an accounting book, was vvritten in 1363 during İlhanlı period. İt is possible to see practice of double entry system in daily notebook records in Risale-i Felekiyye. İn this article, daily notebook records that is vvritten in Arap Alphabet and the Turkish trancription is done as well. Fİnally, the re-write of this paragraph based on today's entry system is analyzed.
Keyvvords: Risale-i Felekkiye, siyakat, accountancy, double entry system.

Risale-i Felekiyye'den alınmış bir günlük defter maddesine aşağıda, önce orijinal metinde yer aldığı biçimde, sonra normal arap harfleri ile yer verilmiştir. Daha sonra bu günlük defter kayıtlarının transkripsiyonu üzerinde durulmuş, en sonra da bugünkü çift yanlı kayıt yöntemine göre maddeler yazılmıştır.

* Bu yazının birinci kısmı Dergi'nin bir önceki sayısında yayınlanmıştır.

Siyakatla[1]

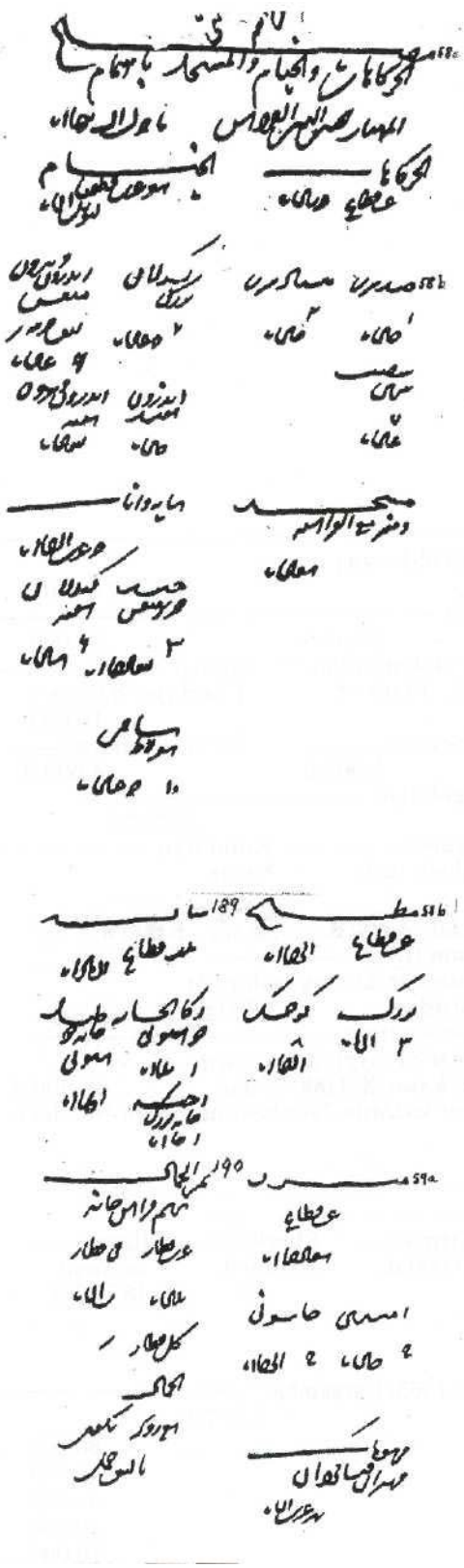

Normal Arap harfleriyle

1. Madde kayıtlarının yanındaki 58a, 58b yazılan, yazarın tercüme işlemlerinde kayıtları takip için koyduğu işaretlerdir.

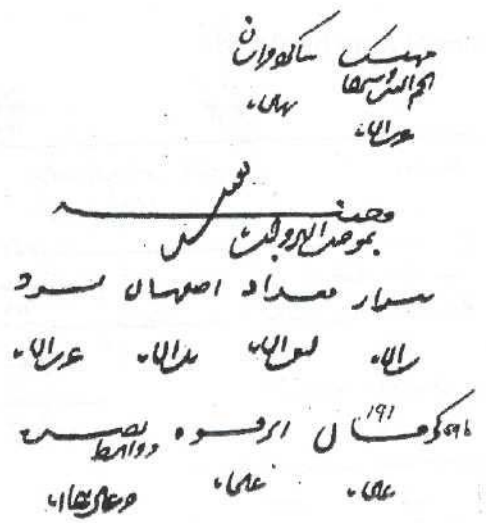

Maddenin aynı sistemde Türkçesi:
İhtiyaçlar (malzeme) ----------
Otağ, çadır ve mescid ihtiyaçları, kâhya Necibüddin el-Ferraş
nezaretinde 185.700 dinar
Otağ---------- Çadır----------
10 adet 20.000 27 adet 34.000
100 kişilik----- 80 kişilik------ 60 kişilik ------ Büyük kündülan (?) İçi dışı nakışlı------
lad. 5000 2 ad. 5000 d 7 ad. 10.000 d. 2 ad. 15.000 d. 4 harbiye (hazine?)
Mescid ve ---------- Mutfak ---------- 10.000
minber, kayyumluk da- 10 adet 2.500 d. İçi beyaz ---------- İçi ve dışı beyaz --------
hil 7.000 d. Büyük— Küçük— 5.000 d. 4.000 d.
Abdesthane (oturak)—3 1.000 8 1.500 Gölgelikler ----------
10 ad. 7.500 d. Ücretler ---------- 25.500 d.
Emîrî— Haşunî— Kâhyalar ve yardımcıları Göğdesi---------- Kündülan ----------
5 5.000 5 2.500 28.000 dinar nakışlı ipek beyaz

Kâhya—Yardımcılar— 3 ad. 4.500 d. 6 ad. 6.000 d.
Necmeddin 8.000 d. Şam işi ----------
ve ortakları ince yün kumaş (sakırlat)
20.000 d. 10 aded 15.000 d.
Sair---------- Deve parası ----------
Binek yeri ---------- Müzikahane ---------- Döşek (yaygı) deposu için
Çift direkli Çift direkli 20 katar X 3.000 d. dan 60.000 d.
1 ad. 300 1 adet 400 dinar Her katarda 7şer baştan ceman 140 deve
Burma (iğdiş) yeri
Büyük 1 ad. 500
Karşılığının tesbİti ----------
Beratlar mucibince ----------
Şiraz ----- Bağdad ----- Isfahan ----- Yezd—— Kirman------ Eberkuh— Basra -----
60.000 d. 40.000 d. 30.000 d. 20.000 d. 10.000 d. 10.000 d. ve Vasıt15.700 d.

•

Aynı maddenin şimdiki yazı ile Türkçesi

------; ---------- 10 Muharrem 765 (M.19.10.1363) Çarşamba----------

Malzeme masrafları (ihtiyaçlar)	185.700
Şiraz	60.000
Bağdad	40.000
Isfahan	30.000
Yezd	20.000
Kirman	10.000
Eberkuh	10.000
Basra ve Vasıt	15.700

Otağ, çadır ve mescid malzeme ihtiyaçları masrafları; kâhya ve döşeyici Necibüddin gözetiminde. Beratlar mucibince, bu masraflar yukarıda yazılı vilâyetler bütçelerinden karşılanmıştır.

Otağ, 10 adet			20.000
100 kişilik, 1 adet		5.000	
80 kişilik, 2 adet		5.000	
60 kişilik, 7 adet		10.000	
Çadır, 27 adet			34.000
Büyük, kündülân (?)	2 adet	15.000	
İçi ve dışı nakışlı, hazine (?)	4 adet	10.000	
İçi beyaz	1 adet	5.000	
İçi-dışı beyaz	1 adet	4.000	
(Adet yakûnu 27'yi tutmamaktadır)			
Mescid ve minber masrafları (Kayyumluk ücreti dahil)			7.000
Mutfak, 10 adet			2.500
Büyük,	3 adet	1.000	
Küçük,	8 adet	500	
(Adet yekûnu 11 etmektedir.)			
Gölgelikler			25.500
Göğdesi nakışlı ipek	3 adet	4.500	
Beyaz kündülân	6 adet	6.000	
Şam işi ince yün kumaş	10 adet	15.000	
Abdesthane (hela), 10 parça:			7.500
Emirî	5 adet	5.000	
Hâşûnî	5 adet	2.500	
Sair, 3 parça:			1.200
2 direkli binek yeri (rikâbhane)	1 adet	300	
2 direkli muzika yeri (tabîhane)	1 adet	400	
Büyük burma (iğdiş) yeri	1 adet	500	
Ücretler, kâhyalar ve yardımcılarına:			28.000
Kâhya Necmeddin ve ortaklan		20.000	
Memur ve yardımcıları		8.000	
Deve parası (depo, anbar, debboy için):			60.000
Her katarda 7 baş deve hesabı ile 140 deve 20 katar üçer bin dinar hesabı ile			
Yekûn			185.700

Başka bir işlem:

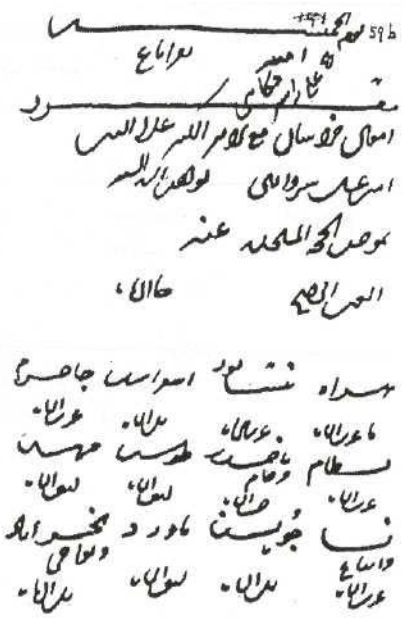

Aynı sistemde Türkçesi:

PERŞEMBE

---------- 18 (Muharrem) Karabağ'da---------- - ----------

Horasan ----------

emvali bütçesi; Emir ül-Kebir Alâeddin ile Emîr Ali Şirvanî;

Bu seneye ait; üzerine tescil edilen hüccet mucibine

Gümüş dinar 500.000 dinar

Herat- ---	Nişapur ----	İsfera ----	Cacerm----	Bestam----	Ham----
120.000 d.	20.000 d.	30.000 d.	20.000 d.	20.000 d.	50.000 d.
Tus ----	Meşhed ----	Nisa ve ----	Coveyn ----	Baverd..... -	Bahrabad ve-----
40.000 d.	40.000 d.	mülhakatı	30.000 d.	40.000 d.	nahiyeleri
		20.000 d.			30.000 d.

Not: Buradaki rakamların yekûnu 460.000 dinar tutmaktadır. Tahran nüshasında "Bahrabad" 70.000 görünmekte ise de bir hata olduğunu zannetmekteyim.

Şimdiki madde sistemi ile Türkçesi:

18 Muharrem 765 (M. 27.10.1363) Perşembe

Emîr ül-Kebir'Alâeddin ve Emîr'Ali Şirvanî	500.000
Herat	120.000
Nişapur	20.000
îsfera	30.000
Cacerm	20.000
Bestam	20.000
ve Ham	50.000
Tus	40.000
Meşhed	40.000
Nisa ve mülhakatı	40.000
Coveyn	30.000
Baverd	40.000
Bahr Abad ve nahiyeleri	30.000
..... (*)	40.000
Toplam	500.000

(*) Yukarıda yazılı vilayetlerin hizalarındaki rakamların yekûnu 460.000 dinar tutmaktadır; her halde istinsah sırasında vilayetlerden biri atlanmış olacak.

Başka bir işlem:

Siyakat yazısı ile: ***Normal Arap harfleri ile:***

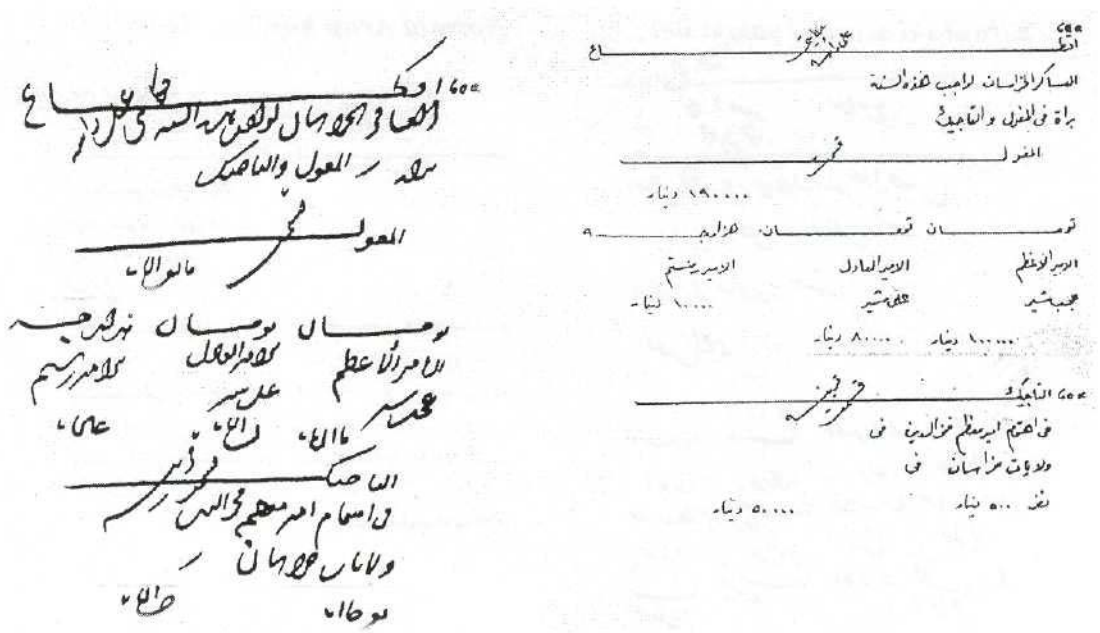

Aynı yazılışla Türkçesi:

Asker ücretleri----------
Horasan askerlerinin ücretleri; bu seneye ait olarak;
ibraname Moğol ve Tacik'e ait
Moğol payı ---------- 190.000 d.

Emîr ül-Âzam----------	Emir ül-adil ----------	Emîr Rüs----------
Aceb Şir tümeni 100.000 d.	Ali Şir tümeni 80.000 dinar	taburu 10.000 dinar

Tacik payı ---------- 190.000 d.
Emîr-i Muazzam Fahreddin nezaretinde, nefer basma 500 d.dan 500.000 d.
Not.- Burada ya taburdaki nefer mikdarında veya istinsahda bir yanlışlık olacak.

_____ • _____

Şimdiki yazılışla Türkçesi:

---------- 18 Muharrem 765 (M. 27.10.1363) Perşembe ----------

Asker ücretleri		240.000
Horasan askerlerinin bu seneye ait ücretleri; Moğol ve Tacik'lere ait ibranamelerle.		
Moğol payı:	190.000	
Emîr ül-A'zam Aceb Şir'in tümeni	100.000	
Emî ül-Adil Ali Şir'in tümeni	80.000	
Emîr Rüstem taburu	10.000	
Tacik payı	50.000	
Horasan vilâyetinde Emîr ül-Muazzam Fahreddin'in gözetiminde; beher nefer için 500 dinar hesabı ile.		

Not. Bu kaytde bu masrafların nerelerden karşılandığı ve Tacik askerlerinin mikdan belirtilmemiş; biz de tabiî yazamadık. İstinsahıda atlanmış olduğunu zannediyorum, başka nüshayla karşılaştırılmalı.

Başka bir işlem:

Siyakat yazısı ile: ***Normal Arap harfleri***

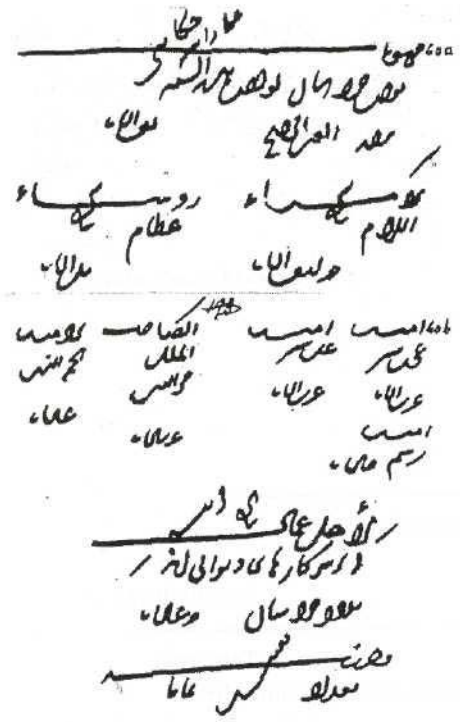

Maddenin aynî sistemde Türkçesi:

Ücretler ----------
Horasan naiblerinin ücretleri; bu sene için; berat; gümüş dinar 90.000 dinar
Müfredat: Müfredat:
Ümera-il -kiram ------- — — ---------- — Rüesa-i'izam----------
45.000 d. 30.000 d.
EimYAceb Şir Emîr Ali Şir Emir Rüstem Sahib ül-mük Fahreddin Emîr Necmeddin
20.000 dinar 20.000 d. 5.000 dinar 20.000 dinar 10.000 dinar
Müfredat kısmı:
Horasan ----------
beldelerinde divan işlerinde çalışan'âmiller sebebiyle 15.000 dinar

karşılığının tesbiti ----------
Bağdad Tamamen

_____•_____

Şimdiki madde yazılışı ile Türkçesi:

---------- 18 Muharrem 765 (M.27.10.1363) Perşembe ----------
Ücretler 90.000
Bağdad 90.000
Horasan naiblerinin bu seneki ücretleri; ibraname
ile; tamamı Bağdad'dan karşılandı.

Emirler:		45.000
Emîr Aceb Şir	20.000	
Emîr Ali Şir	20.000	
Emîr Rüstem	5.000	
Reisler:		30.000
Sahib ül-milk Fahreddin	20.000	
Emîr Necmeddin	10.000	
Diğerleri		15.000

Horasan beldelerinde maliye işleri ile meşgul

_____

Başka bir işlem:

Siyakat yazısıyla: ***Normal Arap***

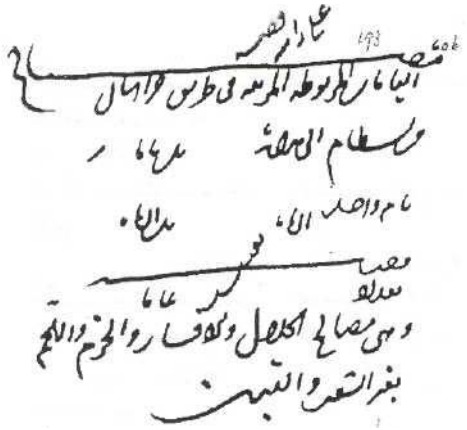

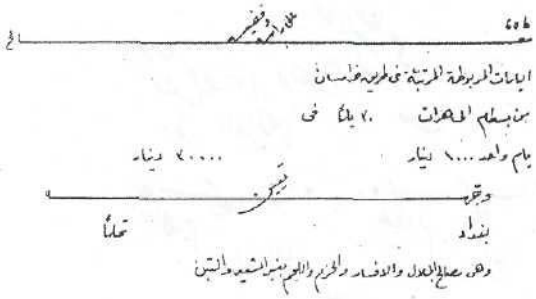

*Ayni madde sistemi **ile** Türkçesi:*

İhtiyaç! ar ----------
Horasan yolunda Bestam'dan Herat'a kadar tarifeli posta hizmetleri
ihtiyacı için;
30 posta durağı x beher yam 1000 dinardan 30.000 dinar
Karşılığının tesbiti ----------
Bağdad Tamamen
O paraya arpa vs saman hariç, çul, kolan, dizgin ve gem malzemesi bedeli dahildir.

_____• _____

Şimdiki madde yazılışı ile Türkçesi:

----------**18** Muharrem 765 (M. 27.10.1363) Perşembe----------

Malzeme masrafları (ihtiyaçlar)	30.000	
Bağdad		30.000

Horasan yolunda Bestam'dan Herat'a kadar tarifeli posta hizmetleri ihtiyacı için; 30 posta durağı X beher yam 1000 dinar hesabı ile. Bu paraya, arpa ve saman hariç, çul, yular, kolan, dizgin ve gem malzemesi dahildir.

Başka bir işlem:

Siyakat yazısı ile: ***Normal Arap***

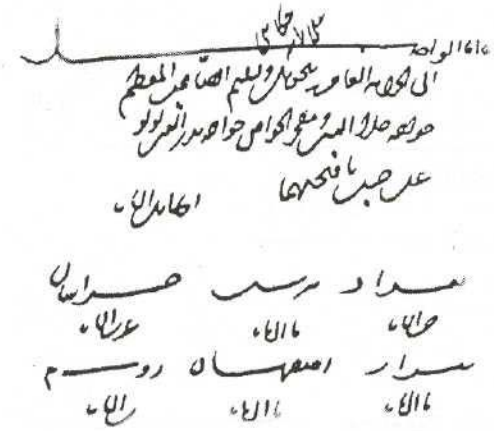

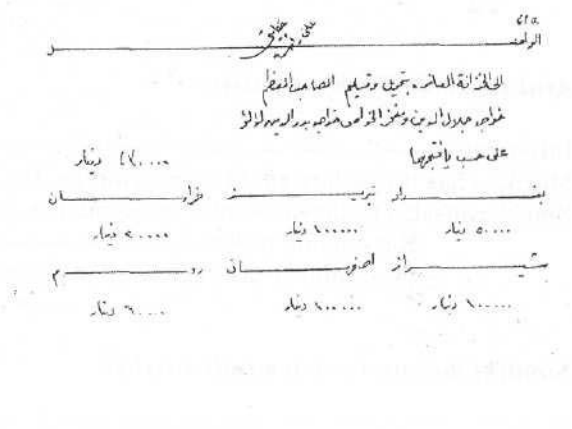

Ayni madde sistemi ile Türkçesi:

Hazine-i— ---------- —----------

âmirelere gelen; sahib ül-muazzam Hoca Celâleddin ve mefhar ül-havas Hoca Bedreddin Lü'lü'e havaleten ve teslimen; makbuz senetleri mucibince 430.000 dinar

Bağdad-----	Tebriz -----	Horasan -----	Şiraz———	Isfahan -------	Rum (Anadolu)
50.000 d.	100.000 d.	20.000 d.	100.000 d.	100.000 d.	60.000 d.

_____ • _____ _.

Şimdiki madde yazılışı ile Türkçesi:

----------18 Muharrem 765 (M. 27.10.1363) Perşembe ----------:----------

Hoca Celâleddin ve Hoca Bedreddin **Lti'lü**	430.000	
Bağdad		50.000
Tebriz		100.000
Horasan		20.000
Şiraz		100.000
İsfahan		100.000
Anadolu (Rum)		60.000

Hazine-i âmirelere gelip makbuz senetleri mucibince sahib ül-muazzam Hoca Celâleddin ve mefhar ül-havas Hoca Bedreddin Lü'lü'e aktarılıp teslim edilen.

Başka bir işlem:

Siyakat yazısı ile: ***Normal Arap harfleriyle:***

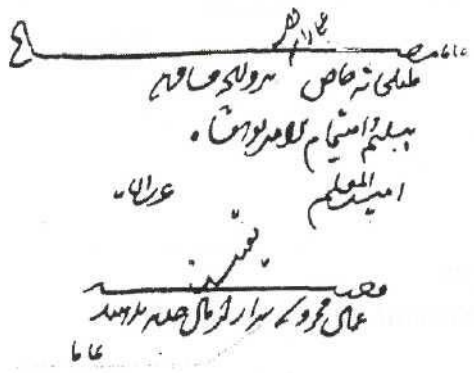

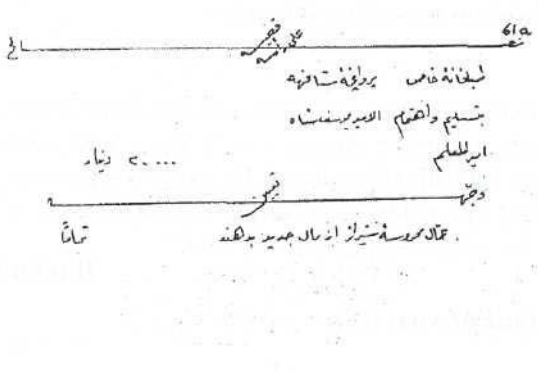

Ayni sistemde Türkçe yazılışı:

İhtiyaçlar ----------
Muzika-i has ihtiyaçları; şifahî Ödeme emri ile; Emîr ül-muallim
Emîr Yusufşah'a teslimen ve onun gözetiminde olarak 20.000 d.
Karşılığının tesbiti----------
Şiraz âmillerince yeni vergilerden ödensin.

_____•_____

Şimdiki muhasebe sisteminde yazılışı:

---------- 1 Muharrem 765 (M. 10.10.1363) Pazartesi ----------

Malzeme masrafları	20.000	
Şiraz		20.000
Tabilhane-i Has ihtiyaçları için şifahî ödeme emri ile emîr ül-muallim Emîr Yusufşah'a teslimen ve onun kontrolunda olarak. Şiraz âmillerince yeni vergilerden ödenecek		

Başka bir işlem:

Kitaptaki siyakat yazısı ile: ***Normal Arap harfleriyle:***

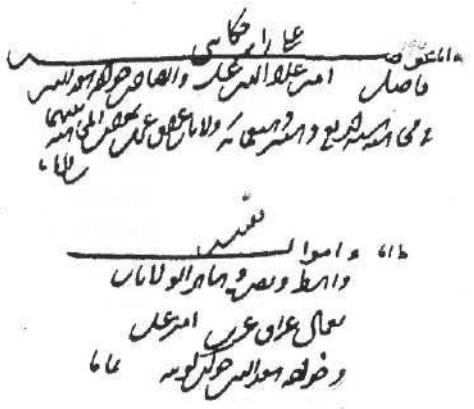

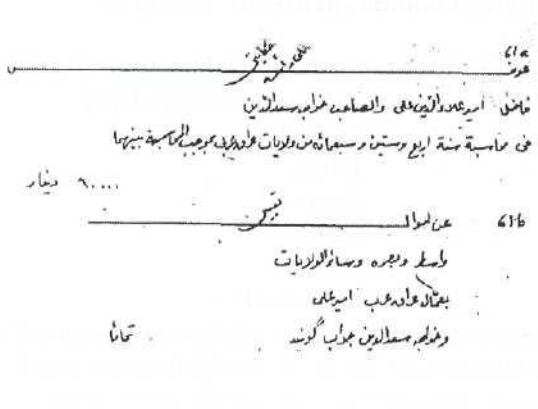

Ayni sistemde Türkçe yazılışı:

Artanın hesaplaşılması----------■---------- .....
764 senesi muhasebesinde, aralarındaki hesaplaşma mucibince,
'Irak-ı Arab vilâyetlerinden Emîr Alâeddin Ali ve sahib Hoca
Sa'deddin'e 60.000 d.

Tesbit:

Vasıt,----------
Basra ve diğer vilâyetler emvalinden, 'Irak-ı Arab
'âmilleri Emîr Ali ve Hoca Sa'deddin bu cevabı verdi. Tamamen

_____ •^_ _ _ ____

Şimdiki muhasebe sisteminde yazılışı:

---------- 18 Muharrem 765 (M. 27.10.1363) Perşembe ----------

Emîr Alâeddin Ali ve Sahib Hoca Sa'deddin	60.000	
Vasıt, Basra ve diğer vilâyetler		60.000
Irak-ı Arabî vilâyetlerinin 764 senesi muhasebesi hakkında aralarındaki hesaplaşma neticesinde kalan alacaklarının karşılığı olarak Vasıt, Basra ve diğer vilâyetler emvalinden ödenmek üzre.		

Başka bir işlem:

Kitaptaki siyakat yazısı ile: ***Normal Arap harfleri***

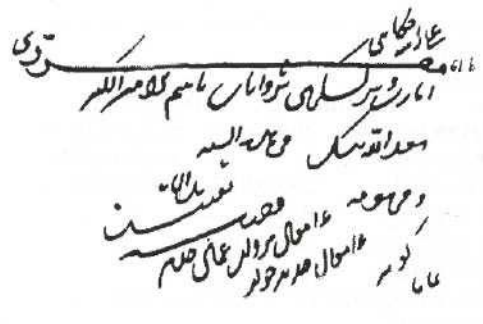

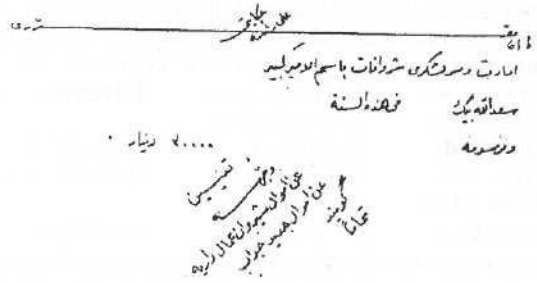

Ayni sistemde Türkçe yazılışı:

Şirvanlar----------
Emirliği ve kumandanlığı bütçesi, Emir ül-kebir Sa'dullah Beğe,
bu sene için ücreti 30.000 d.

Karşılığının tesbiti ----------
Şirvan emvalinden, âmillikçe yeni vergilerden cevabı verildi Tamamen

_____ • ___ - ____ .

Şimdiki muhasebe sisteminde yazılışı:

---------- 1 Muharrem 765 (M. 27.10.1363) Perşembe ---------- .

Maaşlar	30.000	
Şirvan		30.000
Şirvanlar Emirliği ve kumandanlığı bütçe masrafları ve bu sene için ücreti olarak Emir ül-Kebir Sadullah Beğe. Âmillikçe, tamamının Şirvan emvalinden ve yeni vergilerden karşılandığı bildirildi.		

Başka bir işlem:

Kitaptaki siyakat yazısı ile: ***Normal Arap harfleri ile:***

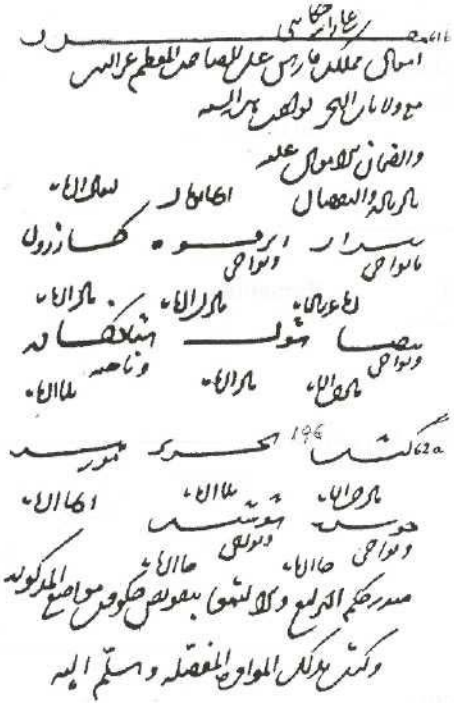

Aynı sistemde Türkçesi:

Fars ----------
memleketi (deniz vilâyetleri ile beraber) vergi bütçesi; sahib ül-muazzam izzeddin üzerine; bu sene için; vergilerdeki eksiklik veya fazlalığın tazmini veya farkı kendisine ait; 400 tümen 4.000.000 d.

Şiraz ------- nahiyelerile 820.000 d.	Ebrkuh-------- ve nahiyeleri 280.000 d.	Kâzerun—— 200.000 d.	Beyza ve—— nahiyeleri 250.000 d.	Şul -----— 200.000 d.	Şebankâre— ve nahiyesi 300.000 d.
Kîş ------- (Kays adası) 250.000 d.	Bahreyn----- 300.000 d.	Hürmüz ------- 400.000 d.	Hoveyze------ ve nahiyeleri 500.000 d.	Şuşter ---- ve nahiyeleri 500.000 d.	

Adı geçen yerlerin idarelerine, yerine getirilmesi hususunda yarlıg hükmü ve altamga çıktı ve buna müfredatlı malî usul (muamere) yazıldı, ona teslim edildi.

Şimdiki madde yazılışı ile Türkçesi:

----——---------— 18 Muharrem 765 (M.27.10.1363) Perşembe ----------
Sahib ül-Muazzam İzzeddin 4.000.000

Şiraz ve nahiyeleri	820.000
Eberkuh ve nahiyeleri	280.000
Kâzerun	200.000
Beyza ve nahiyeleri	250.000
Şul	200.000
Şibankâre ve nahiyesi	300.000
Kiş (Kays adası) *	250.000
Bahreyn	300.000
Hürmüz	400.000
Huveyze ve nahiyeleri	500.000
Şuşter ve nahiyeleri	500.000

Deniz vilâyetleri ile birlikte Fars ülkesinin bu sene için vergi bütçesi; Sahib ül-Muazzam İzzeddin üzerine: tahsilattaki eksiklik veya fazlalığın tazmini veya farkı kendisine ait olmak suretile. Adı geçen yerlerin idarelerine bu işlerin yerine getirilmesi huşunda yarlıg hükmü ve al tamga çıktı; kendisine müfredatlı malî usul (muamere) yazıldı ve teslin edildi.

Not: Vergilerin tahsili işi, amile ihale edildi rai, amil, artık borçlu **sayılıyor,** ona göre de ödeme emirleri gönderiliyor; verginin tahsil edilip edilmemişinin neticeleri amile ait sayılıyor idi. Fakat, bundan sonraki işlemde, kayd, verginin tahsili ile ilgilendirilmiştir.

Şimdiki madde usulü üzre Türkçesi:

---------- 18 Muharrem 765 (M. 27.10.1363) Perşembe ----------

Hazinedar Hoca Celâleddin ve Hoca Lü'lü	1.300.000	
Aşağıda yazıh vilâyetlerden bu seneye ait vergi tahsilatı tutarının kendilerine intikal ettirilmiş olması hasebile		
Fars Vilâyeti		500.000
Melik ül,Muazzam İzzeddin adına Cemaleddin tarafından tahsil edilmek suretile, beratlar mucibince		
Irak (-i Acem) Eyaleti		300.000
Melik ül-Kebir Şemseddin adına Hoca Said Şah tarafından tahsil edilmek suretiîe, berat mucibince		
Huzistan Eyaleti		100.000
Hoca Alâeddin adına Hoca Bedreddin Yakut'un tahsili suretile, berat mucibince		
Gürcü Vilâyetleri		400.000
Vartapid Abdülmesih Nasranî adına Ahmet Çöhre'nin tahsil suretile		

Başka bir işlem:

Siyahat yazısı ile:

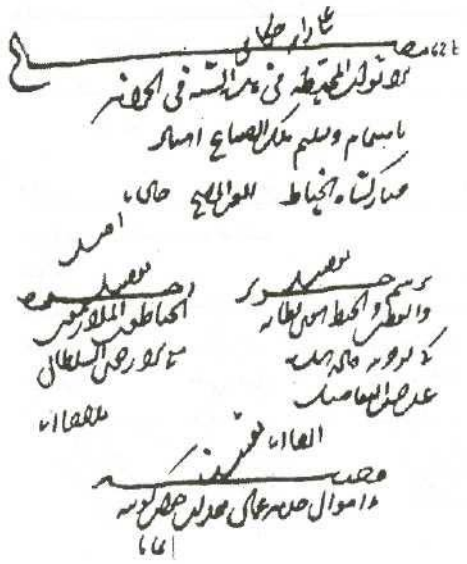

Normal Arap harfleri ile:

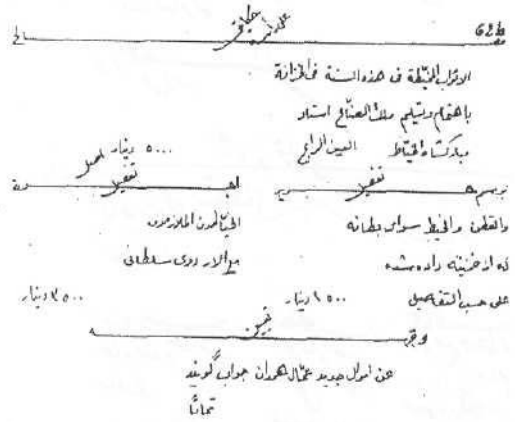

Kitaptaki madde sistemi ile Türkçesi:

İhtiyaçlar

Elbise dikiş malzemesi; bu sene için; hazineden; san'atkârlarm başı terzi Mubarekşah ustaya teslimen, onun kontrolunda; gümüş dinar 5.000 dinar ASL

Dökümü:		Dökümü:	
İpek, pamuk ve iplik; müfredatı üzre hazineden verilmiş olan çarşaf, astar, örtü hariç;	1.500 d.	Ücret Sultanın ordusundaki terziler ve yardımalarmın ücretleri	3.500 d.

Karşılığının tesbiti

Hemedan 'âmilleri yeni vergilerden cevabını verdi Tamamen

Şimdiki madde yazılışı ile Türkçesi:

18 Muharrem 765 (M. 27.10.1363) Perşembe

Malzeme masrafları (İhtiyaçlar)		5.000
Bu sene için elbise dikiş malzemesi masrafları, ambarda; san'atkârlarm barı terzi Mübarek Şah ustaya teslimen ve onun kontrolunda:		
Astar hariç, anbardan verilen ipekli, pamuklu ve iplik	1.500	
Ordudakiler dahil terzilerle yardımcılarının ücretleri	3.500	
Hemedan		5.000

Hemedan amilleri, tamamının yeni vergilerden karşılandığı cevabını verdiler.

Başka bir işlem:

Kitaptan aynen: harfleri ile:

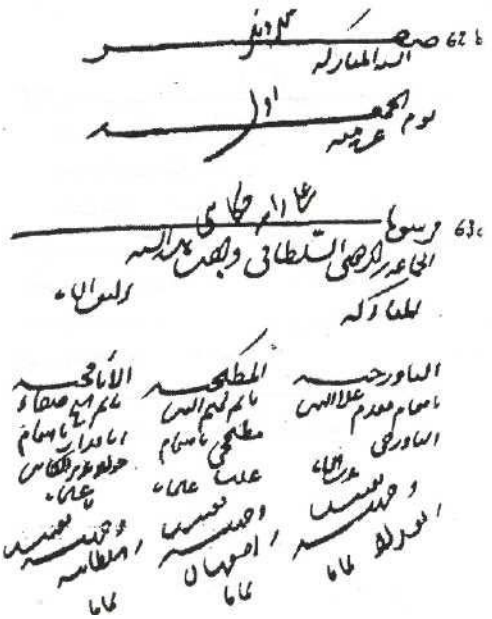

Normal Arap

Kitaptaki madde sistemi ile Türkçesi:

BAŞKA AY

Safer

Mübarek senenin Safer ayı

İlk gün fi Safer)

Cuma

günü Safer ayının ilk günü (9 Kasım 1363)

VAK'A

Ücretler----------

Sultanın ordusundaki personelin ücreti; bu mübarek seneye ait 42.000 dinar

Aşçılık----------	Mutfak ----------	Ayakçı ----------
Bavurcu (aşçı)başı Alâeddin idaresine 20.000 d.	Mutfakçı Kerimüddin'e ve onun idaresine 10.000 d.	(sofracı) Şeyh Safa'yı, kâtip Hoca Aziz idaresine 12.000 d.
Karşılığının tesbiti--------	Karşılığının tesbiti ----------	Karşılığının tesbiti ----------
Bağdad'dan Tamamen	İsfahan'dan Tamamen	Sultaniye'den Tamamen

Harcamalar ve diğer işlemler, günü gününe kaydedilir. Bunların yevmiye defterinden diğer defterlere nakli şarttır.

Şimdiki madde sistemi** ile **Türkçesi:

---------- lSafer765(M.9.11.1363) ----------

Ücretler		42.000
Sultanın ordusunda çalışan mutfak personelinin bu seneye ait ücreti:		
Aşçılık ücretleri; Aşçıbaşı Alâeddin'in gözetiminde	20.000	
Mutfak, kiler ücretleri, mutfakçı Kerimüddin adına ve onun kontrolunda	10.000	
Ayakçılık (sofracılık) ücretleri, ayakdar Şeyh Safa adına ve kâtip Hoca Aziz'in kontrolunda	12.000	
Bağdad		20.000
Aşçılık ücretleri tamamen karşılandı		
Isfahan		10.000
Mutfak ücretleri tamamen karşılandı ----------		
Sultaniye		12.000
Ayakçıhk ücretleri tamamen karşılandı.		

Başka bir işlem:

Kitaptan aynen: ***Normal Arap harfleri***

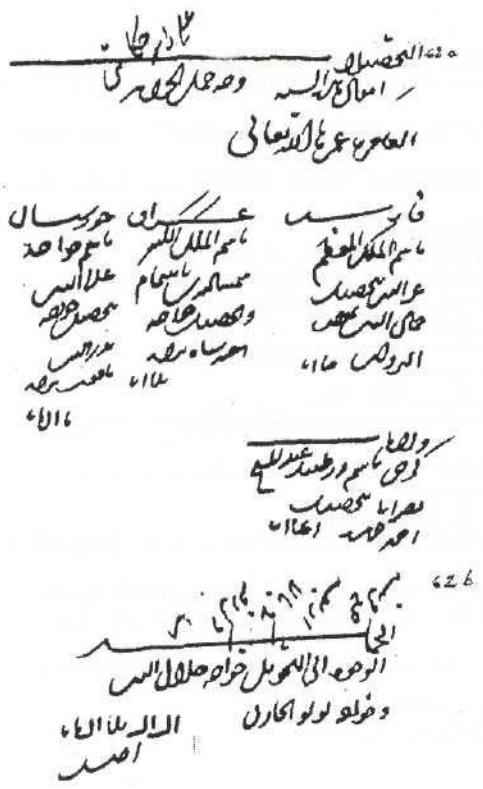

Kitaptaki şekilde Türkçesi:

Tahsilat ----------
Hazine-i amireler yolu ile bu senenin vergilerinden tahsilat

Fars ----------	Irak **(-ı'Acem)**----------
Melik-il-Muazzam İzzeddin adına**;** Cemaled-din'in tahsili ile; berat mucibince 500.000 dinar	Melik ül-Kebir Şemseddin adına; Hoca Said Şah tarafından tahsil edilerek ve onun ihtimamında; berat 300.000 d.
Huzistan----------	Gürcü vilâyetleri-
Hoca Alâeddin adına Hoca Bedreddin Yakut tarafından tahsili suretiyle berat 100.000 d.	Vartapid Abdülmesih Nasranî adına Ahmet Çöhre'nin tahsili; 400.000 d.

Yukarıda zikredilen dördünün toplama kısmı:
Tahsilatın tamamı ----------
Hazinedar Hoca Celâleddin ve Hoca Lü'lü'e intikal ettirilerek 1.300.000 d. ASL

Kitabın "Bab-ı der izafe" adlı kısmında borç ve alacak hesaplarının birbirleri ile bağıntılar ve yazılış biçimleri ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Aynı kısımda 'haşv' ve 'bariz' kelimeleri hakkında da geniş izahat verilmiş olup, borçlu ve alacaklı hesapların nasıl işletileceği hususunda gereken açıklamalar mevcuttur. Burada masraf hesaplan isimlerinin ercümesinde o zamanki kullanışa göre fark olabilir; bunların üzerinde durmayı şimdiki halde gerekli görmedik.

Sayın okuyucular,

Bu maddelere ve kitabın diğer bahis ve izahatına göre muzaaf usulün en az 13'üncü yüzyılın başlarından beri Ortadoğu'da kullanıldığı ve Avrupa'ya ticaret yoluyla geçmiş olabileceği kanaatinde bulunduğumuzu arz ederiz.

Bu hususta, diğer kitapları da ele almak surtiyle arapça, farsça ve siyakat yazısını bilen, uydurma değil doğru Türkçeye ve muhasebeye vakıf gençlerimizin bir an evvel harekete geçmesini temenni ederiz.

Biz, sağlık durumumuz sebebiyle bu yazımızı bir an evvel meslekdaşlarımıza aktarmayı vazife bildik. Yanlışlarımızdan dol'ayı mazur görülmemizi rica ederiz.

Kaynaklar

Abdullah bin Ali (Felek Ala-i Tebrizi), H. 708, M. 1309; Saadetname, (Prof. Dr. Nejat Göyünç istinsahı)

Abdullah bin Ali Felek Ala-i Tebrizi, Saadetname (veya Risale-i Felekiyye), Kitabhane-i Merkez-i Daneşgan-ı Tehran.

Abdullah bin Muhammed bin Kiya el-Mazenderani (yay. Prof. Hinz, Walter**);** Risale-i Felekiyye der ilm-i Siyakat, Wiesbaden, 1952.

Abdullah bin Muhammed bin Kiya el-Mazenderani; Risale-i Felekiyye, Tahran Kütübhane-i Meclis, no: 6041 ve İstanbul Ayasofya Kü. yazma 2756, h. 765 (M. 1363).

Alâeddin Feleki; Kanun-üs-Saade der Siyagat, Tübingen Kütüphanesi.

Ali Şirazi; Şems-üs-Siyaq, H. 844, M. 1441, Ayasofya Kütüphanesi, 3986, Herat M. 1441.

Felek 'Ala-i Tebrizi (H. 706, M. 1307); Saadetname, Ayasofya Kütüphanesi, 4190, istinsahı h. 815.

Felek 'Ala-i Tebrizi; Saadetname, h. 706 m. 1303, Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi, 516.

"Imad es-Seravi ve Eseri", Tarih Dergisi, cilt: 15, sayı: 20, İstanbul, 1965.

"Imad es-Seravi; Cami-ul-Hisab, Prof. Dr. Nejat Göyünç-Doktora tezi, Göttingen, 1962.

"Imad es-Seravi, Cami-ul-Hisab, Prof. Dr. Nejat Göyünç'ün istinsahı.

"Imad es-Seravi, Cami-ul-Hisab, Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi 7853-7854.

Matrakçı Nasuh es-Savcı (Saveci): 'Omdet ul-Hisab, İstanbul Nuruosmaniye Kütübhanesi, yazma no: 2984, h. 967.

Mirkamal Nabipur; Die beiden persischen Leitfâden des Falak 'Alaye Tabrizi über das staatliche Rechnungswesen in 14. Jahrhundert, Göttingen, 1973 (Doktora tezi).

Otar, İsmail; Risâle-i Felekiyye" "Kitab us-Siyaqat" Hakkında, İstanbul, 1983.

Otar, İsmail; "Risâle-i Felekiyyenin Yeni Bir Nüshası Hakkında", Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi" sayı: 7, İstanbul, 2002, s. 315-324.

Pacioli, Luca; Summa de Arithmetica Geometria Proportioni et Proportionalita. (Bu husustaki kaydi muhasebe uzmanı Robert Haulotte ve Ernst Stevelink'in 1975'te basılan "Luca Pacioli" adlı eserinden aldık.)

Remler, Philip; "New light on Economic History from Ilkhanid Accounting Manuals", Studia Islamica 14 (1985) pp. 152-177.

Risale-i Sahibiyye (Der Siyak); Kitabhane-i Milli-i Melik, No: 3697.

Saadetname veya Kanun-üs-Saade, Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi 516.